

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН "МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот на Македонците прикажан на примерот на Балканскиот сојуз (1878-1914), во издание на "АЗБУКИ"

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

СРБИЈА НЕ МОЖЕЛА САМА

Србија-Стара Србија (Косово) - Македонија

Што се однесува до невообичаениот совет на Балугџиќ, Србија да се ограничи на областите кои некогаш навистина ѝ припаѓале, тогашниот одговорен за односи со јавноста не бил исклучок; имало и други умерени политичари.

Така, на пример, цитиран бил српскиот пратеник во Рим, Миловановиќ, кој и покрај тоа што аспирациите на Србија и на Бугарија биле насочени кон иста цел, кон Македонија, во тоа не гледал пречка за потесна соработка ниту, пак, за геополитичка воздржаност на Србија:

"Србија не може, како што ѝ налагаат интересите, да се прошири на море... Патот кон нејзиното природно море, Јадранското Море, ѝ е пресечен од Австрија. Исто така, мора да се откаже и од проширувањето кон Солун. Србија, при поделбата на Македонија, мора да се задоволи со Стара Србија и наместо тоа да се осигура дека патот за извоз преку Солун ќе ѝ биде отворен".

"Поделбата на Македонија", која и самиот ја барал, ја ограничувал на Стара Србија, Косово, каде со право може да се говори за српско население.

Она што може да се забележи во раз-

мислувањата на српскиот пратеник е претпазливото застапување на интересите за надворешна трговија на Србија, која немала пристап на море. И покрај подготвеноста за политичка и воена воздржаност, и тогаш морало да им било јасно дека транспортниот пат од Белград кон Егејот, значи долж прастарата траса по долината Морава-Вардар, морал да остане отворен. Ова бил комплекс кој и во денешно време е од егзистенцијално значење за Република Македонија, што се покажало и во случајот со самоволната стопанска блокада на Грција кон Македонија од 1992 година.

Во поглед на албанското прашање во Стара Србија, односно Косово, во еден извештај на пратеништвото во Белград, се јавуваат интересни размислувања, кои поради својата актуелност заслужуваат поопширно да се цитираат. Во исто време нудат очигледна потврда за она што денес може да се прочита во историите, односно да се види во документарните емисии.

Пратеникот Фон Ратибор коментирал еден разговор со српскиот премиер Пашиќ:

"Овој не може а да не забележи дека во Стара Србија Србинот сè повеќе се повлекува пред Албанецот. Овој процес не е со нов датум, познато е дека започ-

нал уште кон крајот на XVII век, кога 500.000 српски жители водени од митрополитот од Пеќ се преселија во Унгарија, а на нивно место дојдоа Албанци. Српскиот род сè посилно и посилно беше потиснуван од албанскиот елемент, така што денеска цели места, кои порано биле српски се албански. Србите, притиснати од туѓо племе, се најдоа во незавидна положба. Евентуалната автономија на Албанците, дури и само во областите по географското разграничување под палка на г. Пашиќ (се работело за провинциите Јанина и Скутари), како последица можеше да има само уште еден чекор напред во потиснувањето на српскиот од страна на албанскиот елемент во Стара Србија".

Кнезот Фердинанд во Софија ненадејно ја прогласил бугарската независност. Она што уште повеќе го налутило царот Вилхелм II, повторно според зборовите на тогашниот канцелар, покрај падот на неговиот "специјален пријател" Абдул Хамид, било тоа што Фердинанд, згора на сè, се осмелил да се круниса за крал, без да го праша него, Вилхелм.

Ова било доволно комплицирано. Но, што било ова во споредба со австриската анексија на Босна и Херцеговина, која влијаела врз светската историја! Тоа можело да заврши само со катастрофа.

ЕКСКЛУЗИВЕН ФЕЛТОН

вање на Берлинскиот договор и (наводната!) различна интерпретација на преговорите во Рајхштадт и Бухлау. Но, по Ревал се јавила една долгорочна перспектива, која на Русија и на останатите две членки на Антантата им била многу поважна од Босна (и Србија), кои одлучиле, и покрај големата пропагандна врева, работите сепак да не отидат предалеку. Причината била мошне едноставна: на Антантата ѝ се чинело дека е премногу рано да почне кавга со Германија и Австрија; подготовките во Русија и Франција сè уште не го достигнале планираното ниво.

Оттаму не изненадува тоа што, дури и во оваа експлозивна ситуација по австриската провокација, гер-

потребно трошење енергија, која ја чувале за попогоден момент - и тогаш не само за еден противник (Австро-Унгарија)! Бидејќи во текот на Вилхелминскиот период во Лондон станало јасно дека на континенталната рамнотежа повторно ѝ била неопходна корекција од Англија. Избрзана реакција на две потчинети - но во исто време неопходни - погранични држави можела да уништи сè на патот кон оваа долгорочна стратешка цел. Затоа, вниманието требало да се сврти кон други ситуации - ако требало истите и да се предизвикаат.

Од воен аспект српско-црногорскиот пакт не бил многу силен. Но, подготвеноста веднаш да се тргнат настрана балканските кавги кога исто насочените интереси можат да се вперат против заеднички надворешен непријател, еден ден, во не така далечна иднина, ќе се покаже на дело. Едно било јасно и за инволвираните, и за набљудувачите: Анексијата немало да мине неказнето.

Сосема јасни зборови.

Само на дворот, се чини, не сакале да ги слушнат. Ова имало катастрофален исход: искусните хабзбуршки дипломати, преценувајќи се себеси, сосема ги потцениле последиците од нивниот империјалистички акт.

Но, што се случувало со германскиот

ДА СЕ КРЕНЕ НА ОРУЖЈЕ

На почетокот сè било мирно на Балканот, главно, затоа што Русија знаела како да ги смири огорчените Срби, иако и самата била шокирана од ова прекршу-

манското пратеништво во Белград извистило дека, според српскиот печат, рускиот министер за надворешни работи Исволски препорачал "трепливо да се причекаат дипломатските разговори". Од српска страна, тие одговориле дека "од ваквите разговори досега многу малку профитирале". (Навистина безобразно! Од каде ѝ е на Србија храброст за ваква дрскост?)

Тука пратеништвото заклучило дека "вистинскиот, депримирачки впечаток" во водечките кругови не се пренесувал во печатот. Во секој случај, би погрешиле доколку би сметале дека "Србија трајно се откажала од своите 'права' и од напорите за добивање на истите. Можеби некое време Србија ќе останела мирна..."

Но, не останала мирна.

Србија не можела сама да се крене на оружје, па истиот месец, октомври 1908 година, склучила воен пакт со Црна Гора. Ова е значајно, со оглед на тоа што со години тие биле во многу непријателски односи. Двете ги мобилизирале своите армии и биле подготвени да маршираат на Австрија, но биле спречени од Русија и Велика Британија (засега!).

За британските, како и за руските стратегии, ова било предвремено и не-

кајзер? Судејќи по проучувањето на списите, тој ги читал сите извештаи, и тоа темелно. Познато е дека во некои прилики неговите реакции биле избрзани, но тој бил исклучително заинтересиран за политиката и застапувал високи етички вредности. Ги познавал и сите личности кои се занимавале со политика - повеќето од нив сигурно и лично ги познавал. Зарем го пропуштил токму овој извештај? Но, во случај овој извештај навистина да не дошол до него од оправдани причини (здравствени проблеми, престој во некоја бања, да отишол на јавање...) – каде бил германскиот канцелар Фон Билдов? Што помислиле во кабинетот или во повисоките служби кога прочитале:

"Таа (Србија) сепак ќе продолжи со подготовките чекајќи подобри времиња".

Подобри времиња? Подготовки! Овој сарказам можел да остане незабележан само поради некоја судбоносна случајност. Доволно е втор пат да се погледне и да се сфати подлабокото значење на оваа игра со зборови.

(продолжува)